

ประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจของ มหาวิทยาลัยไทยในสถานการณ์โควิด

มกราคม 2564

อัคนัย ขวัญอยู่ ตรีนุช ไพชยนต์วิจิตร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมา ส่งผลให้การเดินทางเข้า-ออกประเทศของนักศึกษาต่างชาติที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศไทย หรือกำลังจะเข้าศึกษาในประเทศไทยสามารถทำได้โดยยาก และมีต้นทุนจากการกักตัวเพื่อเฝ้าระวังอาการ (state quarantine) ทั้งฝั่งประเทศต้นทาง และในฝั่งประเทศไทยที่ค่อนข้างสูง ใช้ระยะเวลายาวนาน และมีความเสี่ยงในการติดเชื้อ ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่มีสัดส่วนการพึ่งพารายได้จากนักศึกษาต่างชาติที่สูง เผชิญกับปัญหาและความท้าทายหลายประการตลอดช่วงปี 2563 ที่ผ่านมา จวบจนในปี 2564 ที่การระบาดกลับมาอีกครั้งและมีความรุนแรงมากขึ้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวจะสามารถตั้งรับกับสถานการณ์ และมีกลยุทธ์ในการปรับตัวในอนาคตอย่างไร และอุตสาหกรรมการศึกษาของประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์ดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีแนวโน้มในการขยายตลาด และเจาะกลุ่มลูกค้าจากต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจาก จำนวนประชากรเกิดใหม่ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อตลาดการศึกษาในประเทศที่มีจำนวนนักศึกษาไทยเข้าสู่ระบบลดลง ในขณะที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีการเปิดหลักสูตรใหม่ๆ ให้ทันสมัยมากขึ้นและขยายจำนวนรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นทั้งในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ และสายวิทยาศาสตร์ จนทำให้เกิดสภาวะอุปทานล้นเกิน (Over Supply) จึงจำเป็นต้องหาลูกค้าจากต่างประเทศมาช่วยในการลดช่องว่างอุปทานดังกล่าวลง

รู้หรือไม่ ?

จากสถิติอุดมศึกษา ที่รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ทำการสำรวจข้อมูลจำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2558 ถึง 2560 พบว่า แนวโน้มของนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากในปี 2558 ที่มีจำนวนรวม 16,657 คน เพิ่มขึ้นเป็น 20,500 คน ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 23.07 ภายในระยะเวลา 2 ปี โดยนักศึกษาจากประเทศจีนมีสัดส่วนมากที่สุด หรือประมาณครึ่งหนึ่งของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมด รองลงมาเป็นนักศึกษาจากกลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งประกอบด้วย ประเทศเมียนมาร์ ร้อยละ 13.99 ประเทศกัมพูชา ร้อยละ 7.99 เวียดนาม ร้อยละ 5.98 สปป.ลาว ร้อยละ 5.89 ตามด้วยประเทศในภูมิภาคเอเชียประเทศอื่นๆ เช่น เนปาล อินโดนีเซีย

การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

การเข้ามาของนักศึกษาต่างชาตินับเป็นการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทางตรงให้แก่สถาบันการศึกษา โดยจากข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์เบื้องต้น และการสืบค้นจากเอกสาร หรือเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา พบว่า ค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าหน่วยกิตของสาขาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษมีอัตราที่สูงกว่าสาขาที่สอนเป็นภาษาไทยค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสถาบันการศึกษาภาคเอกชนที่มีการเปิดทั้งหลักสูตรนานาชาติที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และหลักสูตรนานาชาติที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาจีน โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมหาวิทยาลัยตัวอย่างจำนวน 9 แห่ง ซึ่งมีระดับค่าเล่าเรียน และประเภทของสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อพิจารณาอัตราค่าเล่าเรียนตลอดหลักสูตร ทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในกลุ่มมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาภาครัฐ พบว่า ค่าเล่าเรียนตลอดหลักสูตรของนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหิดล มีช่วงค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด ประมาณ 1,228,500 - 1,474,200 บาท ตลอดหลักสูตร โดยหลักสูตรที่มีค่าเล่าเรียนสูงที่สุด คือ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะ สถาบันที่มีค่าเล่าเรียนในอัตราที่สูงรองลงมา คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีช่วงค่าใช้จ่ายประมาณ 452,000 - 484,000 บาทตลอดหลักสูตร โดยหลักสูตรที่มีค่าเล่าเรียนสูงที่สุด คือ หลักสูตรในกลุ่มคณะทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งกลุ่มคณะเหล่านี้ มีการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติค่อนข้างมาก จึงมีค่าธรรมเนียมการศึกษาที่มากกว่ากลุ่มคณะอื่นๆ ทางสังคมศาสตร์ ในขณะที่ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีค่าเล่าเรียนประมาณ 451,630 บาทตลอดหลักสูตร เท่ากันเกือบทุกหลักสูตร และสำหรับสถาบันการศึกษาที่มีค่าเล่าเรียนในอัตราที่ต่ำที่สุด คือ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งมีค่าเล่าเรียน ประมาณ 255,120 - 363,120 บาทตลอดหลักสูตร โดยหลักสูตรที่มีค่าเล่าเรียนแพงที่สุด คือ หลักสูตรการจัดการธุรกิจการบิน

ในกลุ่มมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาภาคเอกชน พบว่า ค่าเล่าเรียนตลอดหลักสูตรของนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มีช่วงค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด ประมาณ 516,750 - 755,000 บาทตลอดหลักสูตร โดยหลักสูตรที่มีค่าเล่าเรียนสูงที่สุด คือ หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบ สถาบันที่มีค่าเล่าเรียนในอัตราที่สูงรองลงมา คือ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มีช่วงค่าใช้จ่ายประมาณ 429,500 - 750,000 บาทตลอดหลักสูตร โดยหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (จีน - อังกฤษ) เป็นหลักสูตรที่มีค่าเล่าเรียนสูงที่สุด ในขณะที่ วิทยาลัยนานาชาติจีน (International Chinese College) มหาวิทยาลัยรังสิต มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 680,000 บาทตลอดหลักสูตร โดยหลักสูตรวิศวกรรมโยธา เป็นหลักสูตรที่มีค่าเล่าเรียนสูงที่สุด ส่วนวิทยาลัยนานาชาติ (International College) มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานในระดับคณะอีกแห่งหนึ่งของมหาวิทยาลัย มีช่วงค่าใช้จ่ายประมาณ 452,500 - 548,000 บาทตลอดหลักสูตร โดยหลักสูตรบริหารธุรกิจเป็นหลักสูตรที่มีค่าเล่าเรียนสูงที่สุด

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์แนะนำการศึกษาต่อในประเทศไทย ที่ได้มีการรวบรวมค่าใช้จ่ายของหลักสูตรสำหรับชาวต่างชาติในไทย และคำนวณค่าใช้จ่ายโดยประมาณของนักศึกษาต่างชาติที่ประสงค์จะเข้ามาศึกษาต่อในไทย โดยจากข้อมูล พบว่า ค่ามัธยฐาน (median) ของค่าเล่าเรียนในประเทศไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอยู่ที่ 520,450 บาทตลอดหลักสูตร หรือประมาณ 130,112.50 บาทต่อปี ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับสถิติของสถาบันการศึกษาทั้ง 9 แห่งที่ทางคณะผู้วิจัยสุ่มเลือกมา

“มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจกว่า 2 พันล้านบาท ในกรณีที่ นศ.ต่างชาติ ไม่สามารถเข้ามาเรียนในประเทศไทยได้ และจำนวนหายไปครึ่งหนึ่ง”

คณะผู้วิจัยได้ประมาณการมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจ จากการที่นักศึกษาต่างชาติไม่สามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้ในระยะเวลา 2 ปีนี้ (2563-2564) อันเป็นผลพวงจากสถานการณ์การระบาดของโรค ภายใต้สมมติฐานว่า การขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกันกับปี 2559-2560¹ และนักศึกษาต่างชาติมีค่าเล่าเรียนในระดับชั้นปริญญาตรีเฉลี่ยที่ 130,112.50 บาทต่อปีต่อคน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์สามารถประมาณการความเสียหายตามแต่ละกรณี (scenarios) ได้ดังต่อไปนี้

- **กรณีที่ 1** นักศึกษาต่างชาติทุกคนที่ต้องการเรียนกับสถาบันในประเทศไทยสมัครเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ จากประเทศของตนเอง จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสูญเสียรายได้รวมประมาณ 1,504,836,182 บาท
- **กรณีที่ 2** นักศึกษาต่างชาติร้อยละ 75 ที่ต้องการเรียนกับสถาบันในประเทศไทยสมัครเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ กล่าวคือ นักศึกษาต่างชาติใหม่หายไปร้อยละ 25 และที่เหลือร้อยละ 75 เรียนที่ประเทศของตนเอง จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสูญเสียรายได้รวมประมาณ 1,731,916,807 บาท
- **กรณีที่ 3** นักศึกษาต่างชาติ ร้อยละ 50 ที่ต้องการเรียนกับสถาบันในประเทศไทยสมัครเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ กล่าวคือ นักศึกษาต่างชาติใหม่หายไปร้อยละ 50 และที่เหลือร้อยละ 50 เรียนที่ประเทศของตนเอง จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสูญเสียรายได้รวมประมาณ 1,958,997,431 บาท
- **กรณีที่ 4** นักศึกษาต่างชาติร้อยละ 25 ที่ต้องการเรียนกับสถาบันในประเทศไทยสมัครเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ กล่าวคือ นักศึกษาต่างชาติใหม่หายไปร้อยละ 75 และที่เหลือร้อยละ 25 เรียนที่ประเทศของตนเอง จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสูญเสียรายได้รวมประมาณ 2,186,078,056 บาท

มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของมหาวิทยาลัย ปี 2563-2564

กรณี	2563	2564	รวม
กรณีที่ 1 นศ. หายไปร้อยละ 0 (เรียนผ่านออนไลน์แทน)	486,639,777	1,018,196,405	1,504,836,182
กรณีที่ 2 นศ. หายไปร้อยละ 25	560,073,992	1,171,842,814	1,731,916,807
กรณีที่ 3 นศ. หายไปร้อยละ 50	633,508,208	1,325,489,223	1,958,997,431
กรณีที่ 4 นศ. หายไปร้อยละ 75	706,942,423	1,479,135,632	2,186,078,056
จำนวนนักศึกษาทั้งหมด	26,717 คน	29,182 คน	-
จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ (คาดการณ์)	2,258 คน	2,466 คน	4,724 คน

นอกจากผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจแล้ว สถาบันการศึกษายังต้องมีการปรับตัวในทุกมิติ ทั้งในเรื่องการเรียนการสอนที่ต้องเน้นการเรียนออนไลน์มากขึ้น การบริหารจัดการหลักสูตร การให้บริการทางวิชาการแก่นักศึกษา และยังต้องทำงานในเชิงรุก และงานที่อยู่นอกเหนือจากภาระงานประจำอีกหลายประการ ซึ่งในส่วนนี้เองภาครัฐควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณ และการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำงานในสถานการณ์ไม่ปกติ ตลอดจนการผ่อนปรนกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ หรือปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น เพื่อที่จะได้บรรเทาความตึงเครียดและอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานลง